

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið
Samráðsgáttin/Ísland.is

Gunnarsholti, 12. mars 2020

Efni: Umsögn um drög að reglugerðu um vernd landbúnaðarlands

Þann 14. febrúar sl. birti atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, á samráðsgátt stjórnvalda, drög að reglugerð um vernd landbúnaðarlands (landskipti, lausn úr landbúnaðarnotum og flokkun landbúnaðarlands m.t.t. ræktunar). Veittur var frestur til 13. mars til umsagna vegna þessa máls.

Landgræðslan starfar á grundvelli laga nr. 155/2018 en markmið þeirra er skv. 1. gr. að vernda, endurheimta og bæta þær auðlindir þjóðarinnar sem fólgnar eru í gróðri og jarðvegi og tryggja sjálfbæra nýtingu lands. Landgræðslunni ber þannig samkvæmt lögum um landgræðslu m.a. að stuðla að vernd, endurheimt og að bæta þær auðlindir þjóðarinnar sem fólgnar eru í gróðri og jarðvegi og tryggja sjálfbæra nýtingu lands. Ennfremur ber að vinna að því að nýting taki mið af ástandi lands, stöðva eyðingu og komast hjá spjöllum á gróðri og jarðvegi, auka kolefnisbindingu, byggja upp, endurheimta og auka viðnámsþrótt og þanþola vistkerfa gangvart áföllum og náttúruvá o.fl.

Þá skal það sérstaklega tekið fram hér, í ljósi efnis fyrirbyggjandi reglugerðardragna að stofnuninni hefur verið falin framkvæmd verkefnisins Endurheimt votlendis, í samræmi við sóknaráætlun ríkisstjórnar Íslands í loftslagsmálum.

Eftirfarandi eru athugasemdir stofnunarinnar vegna fyrirbyggjandi frumvarpsdragna:

Landgræðslan er í meginatriðum sátt við efni þeirra frumvarpsdragna sem hér liggja fyrir. Það er gríðarlega mikilvægt fyrir stjórnvöld á hverjum tíma að hafa fullnægjandi upplýsingar um landgæði og að geta stýrt notkun lands m.t.t. þess sem almannabörf krefst og stefnu stjórnvalda hverju sinni.

Það hlýtur þannig að vera af hinu góða að landbúnaðarland sé flokkað eftir landgæðum og möguleikum til ræktunar. Það er svo aftur á móti pólitísk ákvörðun að hve miklu leyti eigi að heimila aðra landnotkun á góðu ræktunarlandi, sérstaklega þá landnotkun sem er ekki/illa afturkræf. Slíka ákvörðun er í öllu falli rétt að taka að fengnum nauðsynlegum upplýsingum og í því ljósi er efni frumvarpsdraganna ágætt.

Í fyrirbyggjandi frumvarpsdrögum felst að landbúnaðarsvæði skulu afmörkuð í aðalskipulögðum sveitarfélaga og að við leyfisveitingar sem tengjast lausn úr landbúnaðarnotkun og/eða landskiptum og sameining lands skuli líta til upptalinnar sjónarmiða í 4. gr. frumvarpsdraganna að teknu tilliti til flokkunar lands í 5. gr.

Í 5. gr. kemur fram að leitast skuli við að flokka allt land sem skilgreint er sem landbúnaðarsvæði í aðalskipulagi m.t.t. ræktunarmöguleika. Greining ber fyrirsögnina flokkun landbúnaðarlands og hljóðar svo:

„Leitast skal við að flokka allt land sem skilgreint er sem landbúnaðarsvæði í gildandi aðalskipulagi m.t.t. ræktunarmöguleika. Slík flokkun getur verið hluti af forsendugreiningu aðalskipulagsgerðar, en flokkarnir eru sem hér greinir:

1. **Mjög gott ræktunarland;** Land fremur slétt, yfirleitt undir 5% halla og alltaf undir 10%. Jarðvegur frjór og auðveldlega plógtækur og nær laus við grjót, getur þurft að þurrka upp. *Mjög gott akuryrkjuland.*
2. **Gott ræktunarland;** Land fremur slétt, hallinn yfirleitt undir 10% og alltaf undir 15%. Jarðvegur oft frjósamur en getur verið rýr og þá áburðarfrekur, sums staðar sendinn og þurrhendur. Plógtækur jarðvegur kann að vera allt niður í 25 cm þar sem hann er hvað grynntur. Stakir hólar, klettur eða dældir kunna að raska samfellu í landi, getur þurft að ræsa fram. *Gott akuryrkjuland.*
3. **Blandað ræktunarland;** Land þar sem halli getur verið allt að 25%. Hraun, klettur, halli eða annað getur raskað samfellu í landi. Jarðvegur getur verið breytilegur, allt frá því að vera mjög frjór yfir í rýran móajarðveg og lítt gróin melasvæði. Jarðvegur getur verið grýttur. Hentar oft vel til túnræktar og í sumum tilfellum mögulegt til akuryrkju. *Landið er yfirleitt gott til beitar eða skógræktar.*
4. **Annað landbúnaðarland;** landbúnaðarland, sem fellur ekki að neinum ofangreindra flokka.

Flokkun landbúnaðarlands er sett fram í greinargerð og á uppdrætti sem unninn er í landfræðilegu upplýsingakerfi í samræmi við fitjuskra aðalskipulags sem Skipulagsstofnun gefur út. Við flokkun skv. 1. mgr. er ekki gert ráð fyrir að skilgreina þurfi spildur sem eru minni en 5 hektarar, nema ákvæði 3. mgr. eigi við.

Við flokkun skv. 1. mgr. skal auðkenna svæði sem njóta sérstakrar verndar, svo sem votlendi 2 ha og stærri sbr. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013, náttúruskóga í skilningi laga um skóga og skógrækt nr. 33/2019 sem og þjóðgarða, friðlýst svæði og önnur svæði sem njóta verndar.“

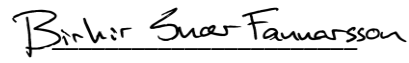
Það sem hér vekur athygli er m.a. það að í hvorum tveggja flokkanna *mjög gott ræktunarland* og *gott ræktunarland* fellur m.a. land sem flokkast sem votlendi. Í flokkinn *mjög gott ræktunarland* fellur m.a. land sem „ ... getur þurft að þurrka upp.“ Í flokkinn *gott ræktunarland* fellur m.a. land sem „ ... getur þurft að ræsa fram.“ Í 3. mgr. er svo vissulega tiltekið að auðkenna skuli svæði sem njóta sérstakrar verndar, s.s. votlendi, náttúruskóga o.fl.

Landgræðslan leggur mikla áherslu á það að þó að land kunni að vera gott ræktunarland, komi til framræslu þess, gengur slíkt þvert gegn stefnu og markmiðum stjórnvalda í loftslagsmálum. Framræsla lands gengur og gegn markmiðum náttúruverndarlaga nr. 60/2013, hvar votlendi

nýtur sérstakrar verndar og röskun þess er leyfisskyld. Þá er röskun votlendis að lágmarki tilkynningarskyld skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum, sbr. liði 1.04 og 1.05 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000. Reglugerð þessi má ekki verða til þess að aukinn þungi verði lagður í að heimildir verði gefnar til að þurrka votlendi til ræktunar.

Þá er og mikilvægt að reglugerð þessi, um vernd landbúnaðarlands, verði alls ekki til þess að möguleikar landeigenda til að endurheimta votlendi verði í nokkru skertir. Endurheimt votlendis er þannig liður í baráttunni við aukningu gróðurhúsalofttegunda í andrúmslofti, eykur líffræðilega fjölbreytni, bætir vatnsmiðlun o.fl. Endurheimt votlendis er og almennt afturkræf aðgerð og skerðir þannig ekki möguleika til ræktunar til framtíðar litið. Þá skal það hér nefnt að gæði lands, s.s. næringarefnaástand og vatnsheldni - m.a. til ræktunar til framtíðar, geymast almennt best í náttúrulegu ástandi, þ.e. *blautu*, í þeim tilfellum sem hér eru til umfjöllunar.

Virðingarfyllt,
f.h. Landgræðslunnar

Birkir Snær Fannarsson